

Veruda, Jan

18¹⁵/70

„Pro strach židovský.“

Politická studie.

Veruda Jan

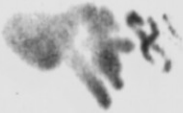

V PRAZE.

Nákladem knihkupectví: Dr. Grégr a Ferd. Dattel.

1870.

1825438

Z p r e z e n ě n ě n o

(1. vyd. - věd. vyd.)

kv. 10. 69

Tiskem dra. Ed. Grégra v Praze

Doba politického hnutí naučila národ náš počítat. Víme již, že není hříčkou, co jsme sobě předsevzali, že musíme obrovské balvany odstranit, než bude volna ta cesta naše, po níž chceme kráčet co platná individualita k cíli veškerého lidstva: osvětě, svobodě. Prospějeme sobě i lidstvu mnoho, přispějeme-li svými silami českými, zcela zvláštními, doplňující tón do harmonie světové nesouciami, prospěli bychom mnohem méně, kdybychom měli být své národnosti, svým vlastnostem a své cestě odcizeni.

Avšak víme také, kdo balvany nám nepřátelské chrání a brání. Poslední, pro národní rozvoj a politický pokrok předůležité volby sněmovní opět nás a jasně přesvědčily, že nejurputnějšími odpůrci našimi jsou Židé. Hleděno sobě jich na př. v Praze všemi možnými prostředky ušlechtilými, podávána jim ruka krajanů, upřímně a beze lsti — jako litina stáli proti nám, ani jediného hlasu nedocíleno od nich pro svaté zájmy české.

S podivením hledíme na nepřátelský ten úkaz.

Víme, tak že zůstat nemůže, avšak chceme-li odpomoci, musíme především znát své ne-

přátely dobře, abychom porozuměli každém kroku jejich. Musí nám být zcela jasno, jaké stanovisko zaujímá žid ve světě vůbec, a ve vlasti naší zvláště, jakým je člověkem, možno-li na něho působit, či nutno přímo hned pracovat proti němu.

Stručně sice, avšak s podotknutím všech momentů historických, společenských a psychologických pojednal o židovské otázce loňského roku feuilletonista „Národních Listů“ pan Jan Neruda. Je to jediné pojednání české, týkající se věci té. Příliš důležitá jest otázka ta, každý z nás musí o ní přemýšlet, a protož po událostech nejnovějších spěcháme, abychom mezi obecností rozšířili otisk článků oněch, p. spisovatelem přátelsky znovu prohlédnutých a opravených.

Jedněm budou stránky tyto poučením, druhým materiálem k dalšímu přemýšlení.

Otázka židovská musí být u nás rozluštěna.

Nakladatelstvo.

I.

Evropskou společností lidskou zašplouchla nyní nová vlna myšlenková, palčivě náruživá. Nesmíme ji nechat odšplouchnout kolem sebe, abychom nezkusili loď svou po ní pošinout dál, nás se ta otázka nová týká víc než jiných, odpovídají-li jiní k ní jen s hledišťe společenského či uměleckého, my máme k ní také odpověď politickou a národní. Míjíme starou otázku židovskou, již nyní nově povznesl velký skladatel a ještě větší Němec a liberalista Richard Wagner.

Nejedná se o to, mají-li či nemají židé být emancipováni. Jsou již, a kde nejsou ještě zcela, budou co nejdřív, nikdo nezadrží proud osvěty lidské, k jasnosti se probírající, — tím je otázka rozluštěna. Nejedná se víc o emancipaci židů, nýbrž o emancipaci od židů, o to, abychom se vybavili z výstřednosti druhé a nestáli se z tyranů otroky. Z tohoto vybavování se nesmí nikdo vyčíst snad nenávisť k židům, jakož také ti, kdož historicky a psychologicky skumným okem pohlížejí na posavadní snahu celého vzdělaného světa, přející emancipaci židů, netvrdí, že by přání to bylo vyrostlo právě z lásky k židům. Wagnerův spis „Das judentum in der musik“ mluví na jednom místě o „neuvědomělém pocitu,

jakýž se v lidu jeví co nejvnitřnější nechuť k židovské bytnosti," a na druhém místě praví: „Výmínečné postavení židů volalo k spravedlnosti naší, jakmile v nás samých vzbudil se pud po vlastní společenské svobodě. Když jsme bojovali pro emancipaci židů, byli jsme vlastně spíš bojovníky pro princip, než pro daný případ“ . . . . . „při všem mluvení a rozepisování se pro emancipaci židů cítili jsme předce vždy, jakmile jsme opravdu a činně se židy se setkali, jenom odpuzování“. Nechť je cokoliv pravdy ve výroku Wagnerově, co věc citu je to předc jen výrok osobní, každý nechť na sobě zpytuje, mnoho-li ve výroku tom je pro jeho osobu pravdy. Avšak spravedlivý, nalezaje třeba vrchovatou míru protivnosti a to odůvodněné, nesmí a nesmí zapomenout, že tak protivnými, jak jsou, učinilo je utrpení.

Co se mé osobnosti dotýče, k nenávisti k židům nemohu se právě tak přiznat, jako se musím přiznat k politickému a národnímu, ale mužnému nepřátelství k nim. „A punto“ dovedu udat, kdy nepřátelství to počalo, bylo to, když jsem úplně poznal nesmířitelně jizlivý, hluboký jich a činný antagonismus proti naší národnosti české a veškerým našim snahám národním a politickým. Jakmile jsem poznání toho došel, stal jsem se, přiznávám se, nesmírně chud ve vnitřku svém, byl jsem oloupen o celý svět ideálů. Odkázav víru nejen v součinnost a vzájemnou lásku trpících, nýbrž i víru v nepodmíněnou všeobecnou humanitu a svobodomyslnost v říši poezie, ucítil jsem ledový chlad nepřátelského rozpočtu.

Snad, ba nejspíš, odpoví mně některý žid úšklebkem svým pověstným; k vůli tomu, co ještě později říci chci, přec musím upřímně vyslovit své politování, že jsem ztratil ideálního toho svého

názoru o židovstvu. Od dětinstva mělo židovstvo pro mne jen poezii. Pouliční žid, odpočívající s těžkým břemenem svým u nárožního kamene, byl mně malému chlapci předmětem živé soustrasti. Poctivý, krásný jistý čin, jehož jsem byl co dítě svědkem, nechal mne spatřovat v židovstvu ideál poctivosti všestranné. Na školách gymnasijských čítal jsem židy k nejlepším svým přátelům, rval se za ně ve škole, studoval s nimi ve světničkách a po dumně šerých půdách pražského gheta, kde vše a vše se mně zdálo být poetické, a když jsem poprvé slyšel kolegu jednoho, který co „nationale“ své před celou školou místo obvyklého, stydlavého „israelita“ s unášející pýchou pronesl: „Ich bin ein j u d e!“ *) přiznávám se, teprv jsem se naučil být rozhodně pyšný na národnost svou, tenkrát hlupcům jen k posměchu sloužící, a hlásit se k ní ostentativně pro život celý. — Ostatně — kdož z nás mladíků ideálnějších nebyl by tenkrát smýšlel podobně, kdož by byl z nás nespáchal „ebrejských elegií“, jimiž vanuly vzdechy babelských vrb či vzdechy řidu posud hněteného, či nepsal „hymnu na starý národ proroků“ a na nejkrvavější oběť surovosti středověké! Židovstvo, „živá ta, věčná hádanka lidských dějin“, mělo pro nás kouzlo neodolatelné — hádanka se nám rozlušťuje, ústa, na kteráž jsme tiskli políbení nejsvětějšího bratrství, skřivila se v nejprotivnější úšklebek. Kouzlo minulo, poezii jsme obmezili na dobu biblickou a na dobu šerého středověku — dnes žijeme v nahé pravdě, v politickém nepřátelství s národem nám ve všem a úplně cizím.

---

*) Byl to S. Heller, z něhož se vyvinul již nyní spisovatel (co myslitel) velký.

V jich politickém nepřátelství nemožno nám vidět, že by bylo následkem dřívějších jich utrpení — cit tedy nemá zde pranic více co dělat.

Přiznejme se, že je nám toho líto. Ideálnost dávnější často ještě se budí, je nám často, jako bychom měli vztáhnout ruku svou k židovskému bratru a říci: Proč my dva neměli bychom se milovat!? Mimo tu hroudu, na níž společně žijem, máme tak mnohé, co by mělo srdce naše pojit! Z lůna vašeho národa zrodila se myšlenka nejčistšího lidstva, a když lidstvo na ni již zapomínalo, zrodila se znova z lůna národa našeho. Volá-li Almamen: „Israeli, bůh, pro nějž trpěl's, ten tě opustil“, můžeme zvolat my: „Myšlenka, pro niž jsme trpěli, ta nás zničila.“ Nemohli jste umřít, protože máte budoucnost, také my jsme proto neumřeli. Deset vašich kmenů zašlo — aby ostatní dva, roztroušeni a dupáni, dále žily, bylo lidskou nemožností, předc jste se udrželi; nám urvali deset kmenů polabských, český kmen zdupali, mozek mu pálili, srdce provazy stáhli, zdálo by se lidskou nemožností, předc jsme se znovu rozmnožili! Tolik vás i nás pohubeno, klíh z lidských kostí prý víže nejpevněji, proč nevíže nás? Vy jste první v zákonníku svém měli krásné pravidlo: „Stejný zákon i stejné právo budiž vám i cizinci, který bydlí mezi vámi,“ a když jste přišli mezi nás Slované, poznali jste, že rovněž u nás je pohostinství zákonem božím. Jinde jsme nepoznali toho ani my ani vy, u sousedů, k nimž nyní lnete, bylo slovanské, „wendické“ dítě z počestnosti právě tak vyloučeno jak dítě vaše, u nás jste vy, kteří jste otrockou oklikou musili kolem frankfurtského „römerbergu,“ kterým byla v nemocech zavřena i německá „elendsherberge,“ takto i malomocným přístupná,

u nás jste kladli všude volně nohu a předce se nyní nestavíte k nám!

Ale ruka naše více se nevztáhne, místo srdce vložil by se do ní úšklebek. Vidíme jej na vás již napřed, jak jej viděl otec Vavřinec vašeho Mosenthala na svých vnoučatech. Vaše tepny nebijí, jen počítají, vaše srdce je sobeckou cizotou vypáleno na uhel a ten — dle slov jednoho z vašich nejnovějších pěvců — nehřeje, jen třísní.

II.

Dvě jsou věci, na které při otázce židovské vždy zase připadnouti musíme: za prvé že jsou židé zcela svým, určitě vysloveným národem, za druhé že jsou nám Čechům národem zcela cizím. Necht' oni sami mluví hlavně v Německu a nejvíc ve Vídni a v Praze cokoliv na př. o svém „němectví,“ Němci jsou přece právě tak málo jak jinde zas Francouzi, všude jsou v přední řadě Židy. Mnohdy ovšem přiznávají se v zemích, v kterých právě bydlejí, živě a činně k té či oné straně politické (jejich němectví má také u nás čistě jen ráz politický), k národnosti cizí nepřiznává se ve vnitřku svém z nich žádný, třeba neznal z národního svého jazyka ani slova. Je to právě národ zcela zvláštní, polyglotní, vzdor své roztroušenosti a různojazyčnosti přece uvědoměle sjednocený, mající neumořitelné uvědomění národní a jednu velkou národní, mesiášskou svou naději, národ i v tom ohledu „vyvolený,“ aby byl kuriozitou v ethnografické sbírce tohoto světa. Snad nejen kuriozitou, snad i mimovolným prorokem a obrazem budoucnosti nás všech; jakož oni při své roztroušenosti mezi všemi národy jsou národem co do citu a myšlenky jako by z litiny jedné, dospěje také lidstvo celé k tomu, aby všichni národové byli z litiny jediné, co do

práv, do snah a do lásky — toť je to mesiášství, na které ještě všichni čekáme, národní velká náděje národů všech. Židé by mohli mnoho k tomu přispět — u nás nepřispívají.

Židem je každý z nich především, i ten, kdož je indiferentním, neb jak sami sobě se zálibou říkají, „historickým“ jen (sic!) Židem — zkuste slabou stránku i nejlhostejnějšího, uvidíte! Statistika počítá Židy všude zvlášť, ani u nás jich nepřipočítává k Němcům, má k tomu velmi dobré důvody. Nikdy se neřekne „židovský Němec,“ „židovský Polák,“ nýbrž vždy jen „polský Žid,“ „ruský Žid“ — „českých Židů“ skoro ani není. Anglický a francouzský Žid vždy se pozdraví co kmenovci, mezi polským a ruským není pražádného nepřátelství národního, rusko-polského.

Velmi jasně vidíme z historie, proč že Židé nerozplynuli v národech ostatních. „Mojžíš dal lidu, aby jej ohradil pro všechny časy, nové zákony, se zákony ostatních smrtelníků naprosto se nesnášející; vše je jim nečisto, co nám svato, vše jim dovoleno, co se nám protiví,“ pozoroval již Říman Tacitus. Oni byli vyvoleným, pro všecken ostatní svět vzorným národem, jejich náboženství nebylo jen náboženstvím přiměřeným zcela jim, nýbrž jedině pro celý svět pravé a vzorné, Jehovah sama sebe obmezil na národ jeden, národnost a náboženství bylo totožné u nich. Pokud podrželi náboženství, byla zachována i národnost, v jinémť se národnost jich mravně nezakládala. A nevyhynou-li ze světa náboženství všechna, nerozplyne se dřív židovský národ. Tak rozumím Ahasveru, „věčný Žid“ v tom ohledě zní: „Věčný je Žid!“ Ovšem, přijde doba, kdy i Ahasver si ulehne tam, kde budou pochovány všechny náboženské náhledy o „věčnosti.“

V křesťanství mohlo židovství nalézt své nej-přirozenější pokračování, neučinilo toho. Věnovalo mu, jak již mezi bratry nejnáruživěji se stává, jen palčivou nenávist svou: křesťan nebyl následovníkem žida, byl mu „Edomitou,“ modloslužebníkem, naproti němu neplatil více starý zákon o „boží lásce k cizinci,“ nýbrž jen zákon opatrnosti: „aby se mír zachoval.“ Nepozdravuj Gogima, můžeš-li se vyhnout; dá-li ti kníže jejich peníze co almužnu, přijmi k vůli míru, ale rozdej tajně, aby se kníže nedovědělo, mezi chudé jeho; ze strachu před nepřátelskými následky můžeš modloslužebníku podat i léku, pak ale nikdy zdarma — tak zněly středověké zákony židovské. Cizinec nežil více mezi Židy, nýbrž Žid již mezi cizinci — byl nastoupil druhý svůj a nyní věčný „galuth“ (vypovězení).

„Odmítnutím křesťanství vrhlo se židovstvo zcela v náruč rabbinismu.“ *) Čtyřicet let po smrti Kristově byl stát i chrám jeruzalémský rozbořen, theokratická organizace zničena, zaslíbená země tak cizí jak celý ostatní svět, národ roztroušen. Roztroušen a na jak dlouho? První vypovězení byli určili proroci na 70 let, nyní prorocká ústa mlčela. Nebylo naděje, universalistická idea jich náboženství či národnosti neměla v „galuthu“ významu, musila se obmezit; avšak obmezením znovu sílila, zbylť u vědomí každého jednotlivce náboženský psaný i oustní zákon, tím musili se těsně vázat k sobě, chtěli-li se zachovat co celek, národ. „Domáci“ toto zařízení v „galuthu“ převzali rabbini. Kněží aaronští (jichž successe posud známa — nejstarší to šlechta lidstva) ztráceli půdu,

---

*) Herrmann Wagner, řečník proti plné emancipaci.

rabbini obnovili ze středu svého „sanhedrin,“ jenž se usadil vedle učených škol, jakéž měly Jope, Tiberias, Babylon, a určili odtud obřady synagog, soudnictví i obecní řád, dle zvyků starých i dle požadavků nepřátelské ciziny. Čtyry století pracovali na obrovském, zákonodárném „thalmudu“ (naučení), v němž dle podání sestaven zákon oustní či druhý, „mišnah,“ a vysvětlen poznámkami předních právníků. Když byla práce ta skončena, přestal „sanhedrin“ i národní patriarchové tiberijští: národ mající takový zákonník, který pomýšlel na všechny možné případy židovského života a židovských zájmů, nepotřeboval více úřadu středního, rozptýlen byl přece jednotný.

„Zákonu“ se učit bylo přední povinností každého. Neznalý byl jen „amhaarez,“ totiž luzou. „Je dovoleno, amhaarez-i roztrhnout nozdry, i když je den smíru, jenž připadá na sobotu.“ — „Není zákona, který by měl větší cenu než učení se, učení se rovná se všem zákonům ostatním.“ Jídlo, pití, vše bylo příkázáními náboženskými ohraničeno. Thalmud zná těch příkázání 613, polovice 14. věku*) již 14.000 — při mytí rukou 23, při zabíjení dobytka 177, pro šábés docela 1279!

Náruživým střežením se proti mravně silnějšímu a hmotně násilnému křesťanství vůkol nich a dopodrobným náboženským okutím uvnitř udrželi se Židé co národ. Nyní již zevnějšího strachu není, vnitřní okovy praskly, Žid nemůže jak dříve žít, nemůže ale také umřít, je dále Ahasverem mezi národy, ale přece národem. Rozplyne se, až nastane doba svrchu zmíněného mesiášství — přijde-li!

---

*) Šulchan Aruch, rabbinské kompendium.

III.

Židé žijí všude co národ cizí, u nás co nej-cizejší. Vědomí cizosti té není jen u nás, kde má ráz již hotového národního nepřátelství, nýbrž všude. Výtečný jeden pozorovatel německý praví: „Němec může se státi spíše Židem než Žid Němcem. Jsou a zůstanou bodákem vraženým do našeho masa. Nemůžeme obžalovat bodák ten; avšak nikdo se nemůže divit, vzkřikneme-li při bolesti, kterou nám způsobuje, a pozorujem-li se strachem, jak po každém lečitelském pokusu hnisání dále se šíří.“ Ve Francii, kde již padesáte let těší se všem občanským a politickým právům, neztratili ani špetky svých zvláštností, ani v Paříži ne, kde přec vše cizí za málo jen let již se zgalizuje. Jejich vlastnosti jsou orientální, tedy naprosto jiné než národů evropských. Ovšem má Shylock pravdu, ptá-li se: „Což necítíme mrazu a tepla jako vy? což nás to nebolí, když nás pálíte?“ — ale velmi mnoho jiného je pranic nepálí, co nás tuze a tuze bolí. My podrobujeme se těžké práci, on se jí vyhýbá, my s malým výtěžkem jsme již spokojeni, on rozmnožuje své jmění do smrti, my milujeme požitek, jemu je požitkem výdělek, my jsme lehkověrní, on stále nedůvěřivý, my často nestřídímí, on nikdy

— zcela jiný člověk, který od nás nepřijal praničeho, od kteréhož my ale učíme se ledačemu.

Tisíc let žije mezi námi, pranic se nezměnil, ta cizota vyvolává onu vnitřní nechut lidu k němu, o které Wagner mluví. V střední Evropě fysiognomie se vyrovnávají, Žid zůstává při své. Evropan může být spíš podoben Židu, než Žid Evropanu, lze říci zase zde. Někdy zdá se, že jednotlivec ztrácí ráz, avšak již syn vrací se zas k prototypům Starého zákona. Dejme mu řasné roucho a sandály a je podnes ihned nejpřirozenější stafází krajin palestynských. Gustav Doré potřebuje vzít ku své illustrované biblí jen kteroukoli z hezcích našich židovek a dát jí, sestupující k pramenu Siloah, starožitnou nádobu na hlavu, aby již dobře archaisoval a charakterisoval. Jazyka svého národního nezná, ale jazyky naše mluví a píše pořád co cizí, kterým se nedávno a to dost špatně naučil. „Po židovsku“ mluvit, výraz ten znají ve všech jazycích a všude přibírají jazykovou tu zvláštnost do svého písemnictví co působivý moment nižší komiky. Německá literatura má několikosvazkové spisy, naplněné samými „židovskými deklamacemi“, naše literatura je chudá a dobrácká jako náš národ, obmezuje se v komice té na jedinou národní píseň a její refrain: „Já vám budu phovím, budethe se dhi-vím —“ atd.

A jejich duševní součinnost s námi, kterou by byli snad vystoupli mimo pouhý svůj kruh národní? Neznáme jí, známe ve vědě židy jen poloveličiny. Jich Spinoza vyrostl z thalmudu, jich „druhý“ a „třetí Mojžíš“ (Maimonides, Mendelssohn) jsou právě taktéž jejich „Mojžíši. Mimo lékařskou byla jich věda celé tisíciletí jen speku-

lativní a obmezovala se na spekulaci mystickou, kabbalistickou atd. Tím nechci říci, že by nyní jim scházelo nadání vědecké, že by jim kdy bylo scházelo, ale dříve měli obtíže, pozděj se jim jiné více líbilo. Boj, jaký se právě nyní v Německu proti Židům vede, je nespravedlivější než do jakého my se kdy pustiti hodláme, tam jim krátce upírají nadání. Na př. známý učenec Virchow. V berlínské řemeslnické besedě měl přednášku o „veřejných nemocnicích.“ Ačkoliv řekl, že každý v kultuře na jistou mravnost pokročilý národ pomýšlel záhy na blahodárné ty ústavy, upřel naprosto, že staří Židé, u nichž láska k bližním byla i zákonem předepsána, měli cos podobného nebo že přispěli později k tomu v roztroušenosti své (byli by v středověku as divně pochodili!). Španělové našli prý hošpitály i u mexických Azteků, král ceylonský Pandukábhayo měl prý hošpitál v residenci své Anarádhapuře již r. 437 před Kr., staří Hinduové měly prý hošpitály nejen pro lidi nýbrž i pro zvířata, pro něž my prozatím máme jen rasovnu — jen staří Židé neměli prý ničeho podobného, ačkoli přec v 2. „knize králů“ mluví se již jasně o tom, že málomocný král Chusaj v nějakém takém ústavě život svůj skončil. To se mně již více než ta Virchowova šplechtačka líbila ta dosti hloupoučká Casse-lova odpověď *), že Palestina byla tuze zdravá

---

*) „Offener brief eines juden an herrn professor dr. Virchow von dr. D. Cassel. Berlin. — Casselovi může ten, kdož sám seznal Palestinu a viděl tam před městy a vesnicemi ty houfy málomocných, jichž předkové byli už před dvěma tisíci lety stíženi touž nemocí, odpovědít ovšem zas faktem přímo opačným.“

zem a kdyby byli měli nemocnice, že by byli neměli koho do nich. — Nadání neupírám, uvádím f a k t u m, že nepřispěli než polovelčinami — viz třeba v Brockhausu seznam jmen dle period.

Cizota židovská ostřej než ve vědě cítí se v umění. Umění žádá přirozeného, opravdového nadšení — bůh ví, já neviděl ještě žádného nadšeného Žida, zuřivých již dost. V umění nepřivedl to Žid nad nucené „poumělkování“ za jinými. Wagner praví: „Naše celá evropská vzdělanost a umění zůstalo pro Žida taktéž jazykem cizím; jakož u vzdělávání tohoto s námi se nesúčastnil, neměl také v rozvíjejícím se umění podílu, nešťastný vyhnanec stál naproti němu chladný, ba nepřátelský.“

Slovy těmi odsuzuje Wagner, zajisté hluboký znatel, hlavně židovskou hudbu, moderní židovské skladatele; možno, že místy mluví v knize své zbytečně ostře, avšak ta vážná slova, jaká mluvil on, nenalezl jsem nikde, kde mluveno proti němu. Mohlo by se co do ostatního umění říci: Židovi na vlastním lidu záleželo víc než na lidu, ve kterém bydlel, co mu bylo do velkých duševních činů evropských? Koncil kostnický měl nanejvýš proto snad pro něho význam, že knížata, světská i duchovní, potřebovala ke koncilu peníze — jakž mohlo ho bolet upálení Husovo, jakž může se zastavit u „Husa“ Lessingova? Čím mohou být českému Židu Reinerovy obrazy na obmítkách pražských kostelů, čím italskému Tizianovo „Nanebevzetí Panny,“ čím drážďanskému docela Correggiova „Svatá noc,“ když se v ní nenarodil Mesiáš jeho národu? Avšak zde je jiná ještě příčina cizoty, příroda! Žid je právě jiný člověk než Evropan, jeho příliš pohyblivá obrazotvornost

nemá klidu ani nadání pro umění výtvarné. A neměla nikdy! Chrám jerusalemský stavěli feničtí cizinci, socha a obraz byly Mojžíšem zapovězeny, Mojžíšem, který vždy věděl několikeré proč. „Národ židovský nebyl národem umění výtvarného, nýbrž národem výrazu slovního,“ praví Carriére. A skutečně, v žádném umění nevynikli Židé mimo poezii: tytánskou svou poezií v Starém zákoně, bohatstvím v ní za arabských chalífů, nejnověji opět v Německu, ač tuto jen poměrně.

A jakož cize stojí v našem společenském životě, s ledovým chladem vedle našeho umění, takž co cizinci stojí v historii evropské. Jen ji pozorovali, aby se ranám uhnuli, a kdo z nich měl vliv, užíval ho jen pro sebe neb lid svůj, k čemuž poslednímu měl ze svého stanoviska svaté právo. Řekl jsem dřív, že se leckdy přiznávají k některé straně politické, a to dosti rozhodně: to činí ze své politiky. Byli pro francouzskou revoluci vítězíci a proti polské revoluci beznadějně, k vůli svému prospěchu; to nevadilo, aby tajně nepodporovali stranu druhou, když v tom byl prospěch. Byli-li pro konsulat ve Francii nadšeni, byli pro císařství ještě nadšenější, a pak dle pořádku zas pro to, co přišlo. U nás se míchají pomocí novin také do politiky, píšou, pracují pro „svobodu“ a skutečně se jim podařilo, že „svoboda průmyslová,“ „obchodní,“ „svoboda tisku“ stala se monopolem jich a těch, kterým oni pomáhají. Co jim záleží na národech, kteří je k tomu ještě tak dlouho hnětli! Oni jsou národ svůj, který má také politiku svou. Ta hledí všude k hmotnému prospěchu, pomocí toho stoupají výš a výš, tradice „národa vyvoleného,“ „národa národův“ působí tajně i zjevně

dál, snad vidí již v duchu dobu rozhodného svého panství, jakož praví Micheáš: „A budou ostatkové Jakobovi mezi národy uprostřed lidí mnohých jako lev mezi zvířaty lesními a jako lvík mezi stády dobytka: kterýž když přijde a polapá a polapí, není, kdo by vytrhl.“

IV.

Temný středověk vrhá své stíny sice stále ještě v dobu naši, avšak jakož jeho paměť vždy dál a dále zapadá, také jeho stíny táhnou se za ním. Co v něm Židé zakusili, víme; že tím častěji byli sami vinni, nepovíme, alespoň obšírněji ne. Historie mstí všechno. Mnohem dříve, než se strany křesťanů jedinému z nich se ublížilo, byli oni vinni leckterým mučedníkem křesťanským — při čemž nechceme à la Kounic hned od Golgathy začínat. V Čechách prováděli po hranicích obchod s otroky, Slovanstvu do té doby zcela neznámými, a stalo-li se jim kdy něco nepatrného v Čechách, stalo se to hezky později. A kde jinde se pak co stalo, vedlé záští náboženské, kterou věru nenapadne nikoho ani s jedné ani s druhé strany omlouvat, která je ale stavěla ke křesťanským spolubydlitelům v příkré, žádného styku nedovolující nepřátelství, stalo se to velmi často k vůli jich lichvě. Obchod v penězích byl již tenkrát v jich rukou, křesťanům koncilie jej přísně zapovídaly. Knížata, obce a jiné vrchnosti bývaly jim tak zadluženy, že bylo k nesnesení; proto také nemírnily pak lid, ba dosti často ho samy popíchly. „Je třeba pomoci proti pijavce lichvě, dobře někdy lisem Židy prohnat, ač

ne do krve," bylo pravidlem tenkrát lidí nejdobromyslnějších.

To pominulo. Vyjma stát papežský, již od časů Konstantina „zlé dobrým“ nesplácející, a vyjma východ evropský — výminka již jen dočasná — mají všude již práva národní, občanská. Proto také zcela podle pravidel „galuthu“ či vypo- vězenství žijí již jen na pohraničních kordonech ruských a v severní Africe. Z bohoslužebného rituálu svého vynechávají prý již od roku 1848 všechny výkřiky bolesti a pomsty, ale do nové doby z onoho galuthu přece přenesli rozhodné pravidlo jedno: „Jdeš-li do vrchu nebo po srázi, nenech pohana nad sebou, aby ti lebku nerozrazil“ — jdou nyní do závratného vrchu, k panství nad lidstvem, a skutečně nenechávají křesťana modloslužebníka výš neb jen vedle sebe. Jako dlouho zadržovaná spoušť vodní vyhrnuli se mocně a najednou a strhli vše s sebou. Počítá-li páter Wiesinger šest velmocí evropských: Rakousko, Prusko, Francii, Rus, katolickou církev a revoluční idey, musíme my přičísti sedmou, velmoc všech velmocí: židovstvo. „Nebude vojna,“ řekl pyšně Rothschild, „nedámť peněz!“

Úplná emancipace jich stala se za doby hotové prohnílosti evropské, nejtuzšího, posud arci trvajícího rozpadu vlád s národy. Vládám záleželo na zevnějším zdání, na zevnějším lesku osedlaného komoně. Hlavně to byli francouzští politikové, kteří, aby se zevně leskl, jako koňář koni dali svému národu trochu utrejchu: demoralisaci. K té bylo třeba peněz a těch měli s dostatek jen Židé. Peníze Židé dali, do proudu samého se nepouštěli, provozovali vedle něho politiku svou, měli z něho svou radost jako

Saphir z „Hugenottů“ Meyerbeerových: „Křesťané se mezi sebou melou a Žid k tomu dělá muziku.“ Žid Erckmann-Chatrrianův má pravidlo: „Líp ve voze než před koly“ a to je pravidlem Židů všech. Z velkých peněz se dělaly nové ještě větší peníze, jak známo, a také je známo, že peníze řídí politiku evropskou. Kdyby Židé nepůjčili peněz, musí politikové a diplomaté vyplňovat vůli lidu nebo odstoupit. Proto je dřívější „věřitel králů“ nyní „králem věřících“ a jako dříve mnohý král své Židy, má nyní mnohý Žid své krále.

Žid se stal historickým rozvojem mužem lehkého výdělku. Rolníkem není k vůli svému thalmudu; kdekoliv směl zakoupit se, zařídil hned „obchod v pozemcích.“ Řemeslníkem není, nemá z práce samé radost. Je jen obchodníkem, často velmi lehkomyšlným výdělkářem. Je-li kdy soudně stihán, je zajisté k vůli jistému výdělkářství, viz statistiku soudní. On měl a má všechny vlastnosti, aby také z politiky měl výdělek. Výdělek ten je za posledních dvacet let úžasný. Súčastnili se v něm jen ti z nás, kteří měli vlastnosti židovským obchodním podobné. Výtečný jeden politik a národní hospodář líčí výsledek následovně: „Za tento čas (zmíněných dvacet let) vzrostla v geometrickém poměru moc peněžní, nemající uzdy ni na lidských ni na národních ohledech, beroucí, aniž by sama pracovala, veškeré výhody svobody průmyslové, utiskující všechnu práci, nechráněnou a nespořádanou, i vzmohl se pocit útisku vždy nesnesitelnějšího a strach před příští porobou úplnou. Všechno nehody té, revoluc, válek, drahoty, krisí v průmyslu i obchodu, vyčerpala moc peněžní zase pro sebe a nově jimi nabubřela. Stala se obrovskou politickou i sociální mocí, kteráž již nyní marně se

skrývá za jiným vymyšleným či přepjatým neštěstím. Veškeré „otázky,“ „výkřiky,“ „reformy,“ agitace a demonstrace jsou jen k tomu, aby národové, vlády a veřejné mínění odvrátily se od této jediné velké otázky, aby pravé příčiny všeobecně trapného pocitu se nepoznaly a prostředků pomocných se nevyhledávalo.“ . . . „Dělají se finanční operace (v evropských státech), jimiž peněžníci bohatnou, stát i lid chudne. Finanční ministerstva bývají jakoby pumpami, naplňujícími kasy bankéřské na útraty státu. Bankéř koupí papíry lacině a stát je mnohým stříbrem musí zas od něho vykoupit. Pak nechávají bankéři kursy zase klesnouti, laciná koupě zase začíná, až nastoupí zas vykupování drahým stříbrem“ . . . a t. d. Každý ví sám, jak as dalece to „bankéřství“ se „židovským obchodem“ souvisí!

Z toho také vysvítá, proč pořád ještě říkají, že nejsou emancipováni, proč z každého pošlapnutého kuřího oka leckterého svého nestydy dělají hned otázku celého židovstva a otázku moderní kultury. Zdá se skoro, že máme již zcela zvláštní mezinárodní právo — židovské, „v němž jsou zaznamenány svobody Židů a služební povinnosti křesťanů,“ jakž řekl před nedávnem arcibiskup „jen“ páter Wiesinger, pravdu ale přece řekl. K tomu, ač proslulý vormský rabbi Gerson již v 11. století polygamiu u nich zrušil, nesmírně, skoro starotestamentárně se rozmnožují. Množstvím roste jich srdnatost, noví potomci pak nevědí se o staré miliony, nýbrž vydělají si zajisté ještě nové.

Nebezpečí (snad je to nebezpečí zase „historická odplata,“ namířená nyní proti nám) je velké a národové musí sobě sami po-

moci. Jak? Snad jako v středověku pomáhali sobě pro „nesnesitelné dluhy?“ Nikoli! Židé, když uplynul rok 1848 nevrátili do svého rituálu znovu staré kletby; neměli více příčin a nemají jich více mít! Ne pronásledování Židů, emancipace od Židů je heslo naše. Ale opatrně, sic slaví oni nové vítězství!

V.

Napoleon pronesl své proroctví: „Evropa bude za sto let buď francouzská buď kozácká“ — a nikdo se v Evropě nebál. Lady Wilsonová prokovala: „Budoucnost patří Židům a mouřeninům“ — a nikdo se o budoucnost nebojí. Přec musíme naproti faktické moci Židů býti opatrní, třeba bychom nevěřili právě Jeremiáši, že „všickni, kteříž šírají Tebe (Israel) sežráni budou,“ neboť by se mohlo stát alespoň místy dle Isaiáše — když už jednou v citování bible jsme — že „státi budem a pásti dobytek jich a synové naši že jich oráči a vinaři budou.“

Takovým isaiášským místečkem by mohly být právě Čechy alespoň zrovna tak dobře jak země jiné. Ba spíš než mnohá jiná! Dle zvláštních poměrů naší národnosti nemáme času vyčkat podotknutého „mesiášství;“ kdy pokročilá humánnost učiní nemožnu nadvládu, ať již jakoukoli. A politicky je nyní židovstvo rozhodně proti nám. Nepotřebuji ještě jednou opakovat, co finančně v Rakousku dělá proti nám přímo či nepřimo, nepotřebuji také uvést, jak politicky (cestou journalistickou neb jinou) činni jsou vždy proti, nikdy pro nás. A mám snad líčit jich „blahodárné“ působení vůbec na našem venkově? Neškodilo by, bylo by na výstrahu mnohým, ale mohl bych, znaje hlavně jen výsledky, kreslit pouze v obrysech a prosím snažně podrobnější znatele ven-

kovského života, aby účinných obrázků podali ještě za mne.

Emancipaci českou od Židů hlavně bráti musíme co emancipaci od židovského obchodu, od židovského využitkování cizí práce.

Bylo velmi přirozeno, že obchod dostal se u nás zcela skoro do rukou Židův. Na vesnici má obchod menší rejdiště, v menších městech našich nedostavil se a nezačal zas právě v příznivou dobu. Jeden z krásných výsledků německé kultury byl, že přespříliš rozmnožilo se malých řemeslníků. Naše městečka jsou jich plna, kdyby neměl z nich každý alespoň korec pole (pro který zas nemyslí dál a neví, kdy má být řemeslníkem a kdy „erteplářem“), ani by se nenajedl. Rok 1848, jenž lid český vybavil takřka teprv z nevolnictví, dal Židům zároveň také emancipaci. Avšak jak rozdílný byl u obou výsledek! Žid na tu dobu byl již připraven, náš lid teprv se začal rozhlížet po světě. Žid, který se řemeslem beztoho ani nezabýval, začal s řemeslnickým zbožím hned obchod, při dostatečných penězích, náš lid peněz neměl a byl tak „otcovsky“ vychován, že o spolčování se, vůbec o panujícím směru novověkém ani se mu nezdálo. Malý řemeslník byl a je často rád, jen když mu Žid, který, nakoupiv laciných surovin, lacinějš než on prodává, za slušnou cenu práci jeho pro svůj sklad odkoupí. S počátku také obdrží ceny skutečně slušné, pak pro neštěstí neb lehkomyšlnost zaplete se v ochotně mu poskytované zálohy, není pomoci, je v dlužích, je otrokem, musí pracovat za to, co se mu dá — tím pomáhá škodit sám, arci ne bezprostředně, zas jiným. Spolčování tu jedině pomáhá — „spol-

čujme se!“ je heslo Sladkovského a to je heslo velmi pozitivní.

„Spolčujme se!“ platí i pro vesničana. Zbohatne-li židovský obchodník v dosti malé vesničce, proč by nemohla vesnička ta podržet svých peněz pro sebe, proč sobě nesřídít svůj obchod v tom zboží, které od cizího obchodníka bere? Mimo to — zbaví se snad velkého útlaku! Takový obchodník mimo zboží své hledí sobě ještě jiného. Nechtě schází sedláku neb chalupníku cokoli, peníze či dojná kráva či jiné, hned je onen obchodník zde a prodá na úvěr. Na dlouhý úvěr, s nehrubými úroky — skoro ani neupomíná, leda když ví, že nemožno právě platit — ještě připůjčuje v penězích či v peněžní hodnotě — a náhle je chalupníček, ba i sedláček v jeho rukou, škrábe se za ušima, je rád, vezme-li věřitel budoucí žeň, která se nyní ještě ani odhadnouti nemůže — pak přijdou daně, nová půjčka, konec je exekuce, nebo stěhování se do Ameriky. Jako v jiných zemích měly by být při berních našich kasách oddíly výpomocné, pomáhající, když rolník peněžné pomoci skutečně potřebuje. Do těch pomůcek státních máme ale ještě trochu daleko a pročez pomáhejme si sami vzájemnými ústavy úvěrnými — „**spolčujme se!**“

Na jednotlivých pokročilých místech kvete již spolčování, ba má již i ovoce. Založen je hojně, společné továrny pracují, banky se zakládají. Kde se to děje, jsou obchodníci a podnikatelé židovští velmi rozhorleni. Vědí, jak velice se jedná o jich prospěch, a činí, co mohou, aby přešli. Není nic platno, celý národ musí do emancipačního boje — je pravda, bude to tuhý boj, finanční ta síla je obrovská síla, ale svorně produktivní síla národa je obrovštější! Jsou proti

nám v každém ohledu, my musíme být na základech těchže principů nové doby proti nim také v každém ohledu. Předně arci zas v politickém. Kdo se nepřiznává a neosvědčil zcela co našinec, buď považován při všem lichocení co politický protivník. Nezapomeňme, že jsou Židé národem nám zcela cizím, jenž prozatím snad ještě nemůže, jistě ale nechce mít s námi politiku stejnou. Vzhledem k Židům praví Němec Robert von Mohl, že „jsou funkce v státním životě, které žádají celého vlasteneckého srdce a ničím neoddělovanou starost o německví a stát německý, které žádají muže celého, ne polovičky jeho, a netrpí ani nejmenší pochybnosti co do smýšlení národního.“ Když již u Němců, sto násob víc u Čechů! Větu Mohlovu pamatujeme sobě vůbec a — zvláště případně pro Židy!

Nákladem a v komisi

knihkupectví dra. Grégra a Ferd. Dattla
v Praze

vyšly a dostati lze následující spisy:

Americká bibliotéka. Číslo první: Životopis Ben-
amina Franklina, sepsaný jím samým. (S podo-
biznou) 70 kr.

Boleslavita (Kraševský), Policejní špehoun. Román z po-
sledního povstání polského. Přeložil A. Kotík. 70 kr.

Ducome Eugen, Zápasník s býky. Z francouzského pře-
ložil Ant. Koštěnec. 10 kr.

Flygaré Carlenová Emilie. Komoří Lasmun co starý
mládenec a manžel. Román ze švédského. 2 svazky.
68 kr.

— Panenská věž. Román. 4 svazky. 1 zl. 20 kr.

— Pavel Vernyny. Příhody hochu na skaliskách mořských
vychovaného. Román. 2 svazky. 68 kr.

— Poustevník na skále svatojanské. Román. 3 sv. 1 zl.

— Rodina v údolí. Román. 24 kr.

— Rozumná žena. Román. 2 svazky. 80 kr.

— Soukojenci. Román. 50 kr.

— Šťastný sňatek. Román. 24 kr.

Generala Fadějeva dodatky k úvahám o záležitostech
východní a slovanské. 8 kr.

Göbl-Kopidlanský, Frant. Dcera podlouníková. Obrá-
zek z prusko-slezského pomezí. 18 kr.

— Dívčina msta. Obrázek z Moravy. 12 kr.

— Otec a syn. Povídka z Hané dle pravdivé události.
12 kr.

— Snědý hoch. Velmi zajímavá povídka. z Moravy. 16 kr.

- Göbl-Kopidlanský Frant.** V domě a na náměstí. Arabeska. — Pytlák na horách. Povídka z českomoravských hor. 18 kr.
- Vznešený dobrodinec. Zajímavá povídka. 10 kr.
- Ze žalářů. Sbíрка památných a zajímavých zločinů a soudních procesů. Díl I. sešit 1—6. Díl II. sešit 1—6. po 24 kr.
- z Habernfeldu Ondřeje** vypravování o vojně české od r. 1617. Vydání druhé. 70 kr.
- Hálek Vítězslav**, Černý prapor. Báseň. 50 kr.
- Dědicové Bílé Hory. Báseň. Vydání druhé. 40 kr.
- Goar. Báseň. 80 kr.
- Havlíček Borovský Karel.** (Podobizna.) 10 kr.
- Herold Eduard.** Malebné cesty po Praze. S četnými obrázky. Sešit 1—6. po 60 kr.
- Historie o těžkých protivenstvích církve české.** 1 zlatý.
- Hospodářství v Římě** a kardinal Antonelli. 2 kr.
- Hugo Victor.** Chrám matky Boží v Paříži. Historický román. Z franc. přel. Vávra-Haštalský. 2 zl. 28 kr.
- Muž, který ce směje. Román z francouzského přel. R. N. 4 díly. 1 zl. 60 kr.
- Hus, Mistr Jan.** Vydáno k oslavě 500leté památky narození Husova. 10 kr.
- Inkvisice, plod neomylnosti papežské,** za 4 kr.
- Jezovita Girard** a Kateřina Cadiérova, za 2 kr.
- Kalendář Koruny České** na rok 1871. Ročník pátý s četnými obrázky. 50 kr.
- Kdo jste boží bojovníci.** (Obraz.) Kreslil K. Svoboda. 10 kr.
- Kláster františkánský v „Hájku,”** za 1 kr.
- Kodym F. St.** O počátcích a zřízení spolkův zásobních dle S. Richtera. 16 kr.
- Krajník Miroslav.** Básně. 80 kr.
- Krouský, F. K.,** Bratří z Kalichu. Hist. román z XV. století. 1 zl. 28 kr.
- Kterak bývali papežové neomylní.** Paběrky z dějin papežův. Vydání druhé. 10 kr.
- Květy.** Obrázkový týdeník se 14denní přílohou „Bazarem“ a měsíční přílohou „Ženské listy.“ Ročník V. Předplácí se pro Prahu bez přílohy na $\frac{1}{4}$ roku 2 zl., s přílohou 2 zl. 40 kr., poštou bez přílohy 2 zl. 40 kr., s přílohou 2 zl. 70 kr.
- Laboulay, Eduard.** Princ Pudlák. Satyrický román. 60 kr.
- Lež a pravda o „svatém“ Janu Nepomuckém** 10 kr.

- Lopatka svatého Jana.** Za 2 kr.
- Mapa bojiště francouzsko-německého.** 2. Vydání. S malovanými hranicemi. 16 kr.
- Marseillaise.** Revoluční hymna národa francouzského od Rougeta de L'Isle. 1 kr.
- la, chant patriotique par Rouget de L'Isle. 3 kr.
- Mátiice lidu.** Ročník I—IV. po 1 zl.
- Meissner, Alfred.** Ke cti a slávě boží. Obrázek z působení jezovitů. Přeložil Č. Vyhnis. 90 kr.
- Milionář Liebig a novomodní otrokářství.** 8 kr.
- Nečásek, Fr., Mileva.** Obrázek z Hruboskalska. 40 kr.
- Sňatek na smrtelném loži. 40 kr.
- Tři habry.
- Neruda, Jan,** Knihy veršů. 1 zl. 30 kr.
- Obrana.** Politický časopis pro náš lid. III. ročník. Předplácí se čtvrtletně 90 kr., poštou 1 zl. (Časopis „Svoboda“ dává se co příloha zdarma.)
- Osvědčení poslanců českých** 3 kr.
- Papežství.** (Zvláštní otisk z polit. časopisu Svoboda.) 5 kr.
- Pervolf, Josef,** Vývin idey slovanské vzájemnosti u národů slovanských. 40 kr.
- Píseň jízdy národní.** Věnovaná českomoravským banderám od P. M. Hněvkovského. 3 kr.
- Písně národní.** Ilustrované vydání. 50 kr.
- Pláč koruny české, čili Nová persekuce.** 20 kr.
- Pouť Slovanů do Ruska r. 1867 a její význam.** 50 kr.
- Povstání v Dalmacii s obrázky v textu a s mapou bojiště dalmatského.** 30 kr.
- Purkyně, Jan Ev.,** Austrica polyglotta (Rakousko mnohojazyčné). 30 kr.
- Reč, kterou měl general jezovitů na tajném sněmu v Římě dne 1. června 1846 ku shromážděným jezovitům a ligurianům.** Za 2 kr.
- Rüffer, Ed.,** Celé jihoslovanské bojiště. Strategické poměry Dalmatska, Bosny, Hercogoviny a Černé Hory. S 2 dřevorytinami a mapkou. 30 kr.
- Ruch,** básně české omladiny vydané roku 1868. 1 zl.
- Sardou, V.,** Vlast. Činohra v 5 dějstvích. Přel. Em. Vávra. 60 kr.
- Slavík, Fr.,** Pohled na osvětu národa českoslovanského u porovnání s osvětou národů německých. 50 kr.
- Slavnost národní položení základního kamene k národnímu divadlu v Praze dne 16. května 1868.** (S vyobrazeními). 3 zl.

Svoboda. Politický časopis. Předplácí se $\frac{1}{4}$ letně 90 kr.
poštou 1 zl. (Časopis „Obrana“ přikládá se zdarma.)
Tyrš, Miroslav. České velení a názvosloví vojenské. 24 k.
Vladaření papežův v Avignoně. (1305—1374). 3 k.
Vlček, Václav, Milada. Truchlohra v 5 jednáních. 48 k.
Ze života papeže Pavla III. (Vyňato z časopisu „Svoboda“). 2 kr.
Zpověď papeže Alexandra VI. dle Attaroche. 3 k.
Žižka. Českomoravský vojenský týdeník. Předplácí
 $\frac{1}{4}$ letně 1 zl. 35 kr., poštou 1 zl. 50 kr.
Žižka, Jan z Trocnova. (Ve prospěch pomníku Žižkova.) S podobiznou Žižkovou. 8 kr.

Knihkupectví dr. Grégr a Ferd. Dattel v Praze.